

**Záznam zo zasadnutia Výboru pre deti a mládež Rady vlády Slovenskej republiky
pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Bratislava, 17. júna 2016
10.00 hod. zasadacia miestnosť č. 117**

Prítomní členovia/ky a prizvaní/é (vrátane zúčastnených v zastúpení): podľa prezenčnej listiny (dostupná na sekretariáte výboru)

Ospravedlnení členovia/ky: Jana Kviečinská, Zuzana Nováková, Juraj Králik

Ospravedlnení prizvaní/é: Darina Švábyová, Ján Uličiansky, Dana Rušinová, Marián Filčík, Karel Molin, Mariana Kováčová, Andrej Barborka, Eva Dzurindová

Zvukový záznam je dostupný na sekretariáte výboru.

Program rokovania

1. Otvorenie a kontrola plnenia uznesení (doplnené o informáciu Komisárky pre deti)
2. Informácia o priebehu obhajoby Konsolidovanej tretej, štvrtej a piatej periodickej správy Slovenskej republiky o implementácii Dohovoru o právach dieťaťa
3. Správa o plnení úloh vyplývajúcich z Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 – 2017 za rok 2015 a návrh na jeho aktualizáciu
4. Informácia o napĺňaní strategických cieľov Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím a o činnosti Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch
5. Informácia o priebehu a záveroch Národného seminára k implementácii odporúčania Európskej komisie „Investície do detí: Východisko z bludného kruhu znevýhodnenia“
6. Rôzne

1. Otvorenie a kontrola plnenia uznesení

Ján Richter, predseda výboru, minister práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Privítal prítomných na zasadnutí Výboru pre deti a mládež. Informoval, že Branislav Ondruš, štátny tajomník MPSVR, prebral po bývalom štátnom tajomníkovi Jozefovi Burianovi koordináciu a zodpovednosť za sekciu sociálnej a rodinnej politiky rezortu. Zároveň informoval, že došlo k zmene vo funkcii generálneho riaditeľa sekcie fondov EÚ na MPSVR SR, kde do vedenia nastúpil Boris Sloboda. Uviedol, že v medializovanom prípade maloletého Marka, Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny, ako nadriadený orgán úradom práce, podal podnet na generálnu prokuratúru, aby sa preverili okolnosti, či neboli porušené práva dieťaťa a zároveň apeloval na občiansku spoločnosť a MVO, aby reagovali a upozorňovali, že pri akýchkoľvek riešeniach a sporoch musí byť prvoradý najlepší záujem dieťaťa, ktorý bol v medializovanom prípade žiaľ na poslednom mieste.

V súvislosti s avizovanou reštrukturalizáciou výboru plánovanou do konca roku 2016 informoval, že tento proces bude koordinovaný tajomníčkou výboru Jankou Divincovou, ktorá je pripravená vo veci rokovať aj individuálne.

Informoval, že s ohľadom na predsedníctvo Slovenskej republiky v Európskej rade, vláda SR prijala závery, že je potrebné sa v maximálnej miere sústrediť na úlohy, ktoré z predsedníctva vyplývajú, keďže značnú časť pozornosti budú ministri venovať inštitúciám, ktoré reprezentujú Európsku úniu, prípadne budú prítomní na viacerých odborných konferenciách, podujatiach, ktoré s tým súvisia, a to nielen na Slovensku. Zároveň predstavil plán legislatívny úloh vlády na rok 2016, ktorý bol vzhľadom na uvedené okolnosti vypracovaný v redukovanej podobe.

Zažrel členom výboru podnetnú diskusiu, ospravedlnil sa z ďalšieho priebehu rokovania pre neodkladné pracovné povinnosti a poveril štátneho tajomníka Branislava Ondruša vedením zasadnutia.

Branislav Ondruš, predsedajúci, štátny tajomník Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Uviedol, že výbor je uznášaniaschopný a vyzval prítomných na doplnenie návrhu programu. Zároveň navrhol, aby bola po otvorení uvedená informácia o novozriadenom Úrade komisára pre deti.

Janka Divincová, tajomníčka Výboru pre deti a mládež

Informovala, že v bode Rôzne, požiadali pred rokovaním výboru traja členovia výboru o zaradenie doplnujúcich informácií: zástupca Klubu mnohohodetných rodín, Stanislav Trnovec požiadal o otvorenie diskusie k problematike povinného čítania a sekretariát výboru v tejto súvislosti oslovil aj rezort školstva, ktorý poskytne stanovisko; zástupca spoločnosti Úsmev ako dar, Jozef Mikloško, požiadal o možnosť predstaviť novovznikajúce združenie Liga na ochranu detí; Peter Guráň, prvý podpredseda výboru má záujem informovať o záveroch Výboru OSN pre práva dieťaťa, ktorý schválil nové všeobecné komentáre, relevantné pre samotnú interpretáciu Dohovoru OSN o právach dieťaťa.

Výbor konsenzuálne schválil návrh programu rokovania s navrhnutým doplnením.

Viera Tomanová, Komisárka pre deti

Informovala, že ako komisárka pre deti začala pracovať hneď po zvolení, hoci oficiálne nastúpila do funkcie až od 1. februára 2016. V dňoch 1.-7. februára sa jej podarilo založiť úrad a od 7. marca získať priestory. Skonštatovala, že k dnešnému dňu majú viac ako 100 podaní. Posledné dva týždne majú spustenú telefonickú linku, ktorá je dostupná nepretržite. Dieťa sa na nich môže obrátiť aj mimo pracovných hodín, aj cez víkend, a dokonca majú prípady, keď sa deti ozvali aj v noci. V mesiacoch február a marec začali spoluprácu s prezidentom policajného zboru (k dispozícii sú tri osoby, komisárka sa môže obrátiť na orgány činné v trestnom konaní nepretržite 24 hodín, keď je akýkoľvek problém s dieťaťom, a tie okamžite zasiahnu) a s generálnou prokuratúrou. Informovala, že podnety sa najčastejšie netýkajú prípadov sociálno-právnej ochrany tak, ako je to prezentované v médiách. Najviac podnetov dávajú deti v čase pred rozvodom, počas rozvodu a po rozvode, čo považuje v súčasnosti za najhoršie prípady, vzhľadom na to, že nie je rešpektovaná ani judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva v nadväznosti na výklad čl. 8 Dohovoru o ľudských právach a základných slobodách. Problém teda nie je len v medializovaných prípadoch a uviedla, že práve na základe dobrej spolupráce s generálnou prokuratúrou sa

úradu komisárky podarilo aktuálne niekoľko prípadov návratového konania zastaviť a prokuratúra sa toho veľmi seriózne ujala. Taktiež informovala, že sa dohodla na spolupráci so všetkými územnými celkami, ktoré vyzbierajú podnety (do schránok) od detí v zariadeniach, ktorých sú zriaďovateľmi (školy, zariadenia sociálnych služieb atď.). Od 1. júna 2016 funguje aj dohoda s poštami: ak dieťa vhodí do schránky obálku s listom pre pani Tomanovú alebo pre komisárku pre deti, tak táto obálka je najneskôr do štyroch dní doručená úradu komisára. Informovala, že sú pripravené na podpis štyri memorandá o spolupráci s univerzitami (Univerzita Komenského v Bratislave, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce, UPJŠ v Košiciach).

K medializovaným správam, ktoré spochybňovali jej voľbu do funkcie, uviedla, že sa jedná o klamstvá, ktoré šíria stále tí istí opoziční poslanci a/alebo ľudia, ktorí sa uchádzali o miesto komisára, a ktorí neboli úspešní. Rovnako tak poprela korektnosť medializovaných správ k detskému domovu jej dcéry, kde prebehlo viacero kontrol (šesť úradov práce, ÚPSVaR, MPSVR SR, verejná ochrankyňa práv, súdy, prokuratúra).

K obvineniam, že bola zvolená bez dodržania princípov Parížskej deklarácie uviedla, že tie isté princípy sú zakotvené v zákone o ombudsmanovi a v čase, keď kandidovala na tento post, nebola členkou politickej strany. Vyjadrila presvedčenie, že táto práca by mala byť predovšetkým o odbornosti, zdatnosti a poznaní problémov.

Z hľadiska obsahovej náplne práce konštatovala, že iba 0,3 % detí sa na komisárku obracia s dotazmi, prosbami a žiadosťami. Ide napr. o detské domovy, kde budú trvať na zásadných krokoch a možno aj vykonaní legislatívnych zmien, pretože sa v niektorých zariadeniach opakovane stretávajú s prípadmi, keď došlo k zneužitiu detí. Ďalším problémom, s ktorým sa stretávajú (cca 3% z celkového počtu podaní), je problém šikany detí na školách. Uviedla odkaz na jeden z programov MVO, ktorý by možno stálo za to implementovať ako povinný program v predškolských zariadeniach. Asi najväčšia oblasť, kde sú veľmi často porušované práva detí, je predrozvodové, rozvodové a porozvodové konanie rodičov. Deťom je nielen psychicky, častokrát aj fyzicky ubližované, navyše sa stretávajú s prípadmi, kde na súdoch sa nerešpektuje želanie detí napriek tomu, že to želanie bolo vyslovené u komisárky. Ale majú aj také prípady, kde sa dieťa sťažuje, kde zasahujú v niektorých prípadoch mimovládne organizácie a kde to dieťa jednoznačne povie, že sa nechce stretávať s otcom a nebude sa stretávať s otcom. Čo sa týka návratových konaní, deti nepotrebujú vidieť utrpenie, ktoré si navzájom spôsobujú rodičia a potom ich vytrhávať z prostredia, kde si zvykli, v škôlke, kde si zvykli, v prostredí, v ktorom žijú a žijú tam spokojne a šťastne. Takže, najväčšie % podaní, (cca 40% podaní), sa týka práve vzťahov medzi rodičmi. V niektorých prípadoch sa stretávame aj s tým, že sa nejedná priamo o práva dieťaťa, napr. sa na komisárku obrátilo 12-ročné dievčatko a prosilo o pomoc pre svoju babičku. Veľmi ale prosila, aby neprezradila, že podnet iniciovala ona, bála sa, že doma nenájde pochopenie. Ale to sú veci, ktoré považujú v úrade komisára za potrebné riešiť pre pokoj a pocit istoty dieťaťa. Takže sa stretávajú aj s takýmito kurióznymi prípadmi.

Skonštatovala, že na budovaní úradu pracujú, nie sú ešte materiálne úplne vybavení, čo ich obmedzuje z hľadiska mobility, a to trochu limituje ich možnosti, napr. pri potrebe zúčastniť sa súdnych pojednávaní v jeden deň.

Záverom upriamila pozornosť na prípady autistických detí, ktoré navštevujú povinnú školskú dochádzku a matke takého dieťaťa sa kráti príspevok za opatrovanie z toho dôvodu, že aj škola je považovaná za školské zariadenie, aj keď v školskom zákone je jednoznačne

povedané, že škola je škola a školské zariadenie sú: školská jedáleň, školský klub a pod. Apelovala za zmenu zákona č. 447/2008 Z. z. tejto časti, tak, aby sa rozlišovalo medzi školou a ostatnými zariadeniami (pretože iné zariadenie môže navštevovať maximálne v rozsahu 20 hodín. Ale škola tým deťom najmä v druhom, treťom, štvrtom ročníku trvá 24 aj 25 hodín).

Jozef Mikloško, člen výboru, Spoločnosť priateľov detí z detských domovov – Úsmev ako dar

Apeloval na MVO, aby zastavili útoky na komisárku pre deti, ktorá bola legitímne zvolená. Uviedol, že to hovorí ako jej protikandidát, nakoľko všetci chceli mať ombudsmana pre deti dlhé roky, a keď ho Slovenská republika konečne má, treba ho nechať pracovať a spolupracovať s ním, aby sa robilo dobre pre deti, a nerobili sa mediálne prieky.

Záver: Výbor zobral na vedomie informáciu o Úrade komisárky pre deti.

2. Informácia o priebehu obhajoby Konsolidovanej tretej, štvrtej a piatej periodickej správy Slovenskej republiky o implementácii Dohovoru o právach dieťaťa

Kristián Kovács, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Informoval, že 24. a 25. mája 2016 Slovenská republika na pôde OSN obhajovala tretiu, štvrtú a piatu periodickú správu. Pred touto obhajobou zaslal výbor Slovenskej republiky otázky, na ktoré mu boli následne zaslané písomné odpovede a zároveň výbor dostal sedem tieňových/alternatívnych správ, najmä z prostredia mimovládnych organizácií. Na základe všetkých týchto informácií prebehli rokovania v Ženeve, ktoré boli veľmi konštruktívne a na odbornej úrovni. Uviedol, že v súčasnosti sú na webových stránkach OSN zverejnené odporúčania výboru v anglickej verzii a pracuje sa na oficiálnom preklade do slovenského jazyka, ktorý bude následne zverejnený aj na stránke Výboru pre deti a mládež. Výbor OSN pre práva dieťaťa ocenil pokrok, ktorý SR dosiahla v rámci implementácie jednotlivých článkov Dohovoru. Privítal viaceré legislatívne i nelegislatívne zmeny, ktoré SR dosiahla za hodnotené obdobie. Slovenská republika dostala odporúčania v 32 bodoch, ktoré sú následne rozpracované do písmen. S týmito odporúčaniami bude potrebné sa riadne oboznámiť, viesť v niektorých bodoch dlhé odborné diskusie k tomu, aké stanovisko zaujmeme, a akým spôsobom budeme prijímať opatrenia, aby sme naplnili odporúčania výboru.

Branislav Ondruš, predsedajúci, štátny tajomník Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Informoval, že v krátkom časovom období Slovenská republika obhajovala v OSN svoje správy v oblasti práv dieťaťa, ako aj v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím. A v súvislosti s právami osôb so zdravotným postihnutím boli identifikované aj niektoré špecifiká, ktoré sa týkajú práv detí so zdravotným postihnutím. Uviedol, že s cieľom vytvoriť priestor pre konštruktívny dialóg na platforme oboch výborov (Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím a Výboru pre deti a mládež Rady vlády SR pre ľudské práva národnostné menšiny a rodovú rovnosť) bude členom výboru poskytnutá informácia Hlavného kontaktného miesta pre problematiku vykonávania Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím.

Lucia Záhoráková, Hlavné kontaktné miesto pre problematiku vykonávania Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím

Informovala, že v dňoch 4. a 5. apríla 2016 sa v Ženeve konala obhajoba východiskovej správy Slovenskej republiky k Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Delegácia Slovenskej republiky bola zložená zo siedmich členov. Počas troch kôl bolo Výborom OSN položených cca 100 otázok. Veľa otázok smerovalo práve k problematike detí so zdravotným postihnutím, a to hlavne v oblasti deinštitucionalizácie. Výbor uložil Slovenskej republike 88 odporúčaní, z ktorých dve treba implementovať do 12 mesiacov od obhajoby východiskovej správy. Ostatné odporúčania treba implementovať do 26. júna 2020. Odporúčania sú v slovenskom jazyku zverejnené na webovej stránke MPSVR SR v sekcii hlavného kontaktného miesta. Odporúčania výboru budú zapracované do aktualizácie Národného programu rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím v roku 2016. Prvá verzia zapracovaných odporúčaní bude prezentovaná na stretnutí pracovnej skupiny dňa 29. júna 2016.

Janka Divincová, tajomníčka Výboru pre deti a mládež

Uviedla, že na webovom sídle MPSVR SR v sekcii Spoločného sekretariátu výborov/Výboru pre deti a mládež sa postupne uverejňujú všetky dokumenty týkajúce sa procesu obhajoby správy k Dohovoru OSN o právach dieťaťa, vrátane ich prekladov a tiež ďalšie relevantné dokumenty. Zo strany sekretariátu Výboru pre deti a mládež predložila návrh, aby členovia výboru boli prizvaní k diskusii o napĺňaní odporúčaní a v prípade, že z diskusie vstúpi konkrétna podoba opatrení, aby sa tieto premietli do najbližšej aktualizácie Národného akčného plánu pre deti.

Záver: Výbor zobral na vedomie informáciu o záverečných odporúčaníach Výboru OSN pre práva dieťaťa a o priebehu obhajoby Konsolidovanej tretej, štvrtej a piatej periodickej správy Slovenskej republiky k implementácii Dohovoru o právach dieťaťa. Členom výboru bola zároveň poskytnutá čiastková informácia o odporúčaníach Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím týkajúca sa práv dieťaťa v nadväznosti na obhajobu východiskovej správy k Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím.

3. Správa o plnení úloh vyplývajúcich z Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 – 2017 za rok 2015 a návrh na jeho aktualizáciu

Janka Divincová, tajomníčka Výboru pre deti a mládež

Informovala členov, že s materiálom sa výbor zaoberá periodicky každý rok, mechanizmus prípravy odpočtu je už štandardizovaný a prebiehal rovnako aj pri odpočte za rok 2015. Príprave materiálu predchádzalo predloženie správ a odpočtov zo strany jednotlivých rezortov a spolupracujúcich subjektov a prípravné stretnutia a rokovania s mimovládnyimi organizáciami. Významným posunom v porovnaní s predchádzajúcim rokom bolo, že sa darilo stabilizovať spoluprácu s miestnymi samosprávami na úrovni vyšších územných celkov, aj na úrovni konkrétnych miest, ktoré sa zapájajú do práce s národným akčným plánom a hľadajú priestor, akým spôsobom môžu naplňať úlohy priamo z národného akčného plánu. Uviedla, že toto považuje za veľmi dobrú bázu na ďalšie rozpracovanie komplexnejších úloh, pri ktorých je potrebná spolupráca až na lokálnej úrovni. Informovala,

že v rámci medzirezortného pripomienkového konania bolo uplatnených veľmi málo pripomienok, čo vysvetlila aj intenzívnym zapojením členov výboru a zástupcov MVO do prípravy samotných materiálov a prerokovaním sporných otázok ešte pred tým, než sa dostali na rokovanie výboru. Uviedla, že problematickejšie sa javia tie úlohy, ktoré sa týkajú napr. zberu dát, alokácie finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu na problematiku práv dieťaťa, zavedenia mechanizmu participácie detí a ich účasť na tvorbe verejných politík. To sú oblasti, kde výbor plní koordinačnú funkciu, a kde by mal v ďalšom období zamerať svoju pozornosť. K mechanizmu prípravy materiálu uviedla, že odpočty za jednotlivé roky sú následne za sebou spracované do jedného konsolidovaného znenia. Uvedené odhaľuje niektoré trendy, ktoré by boli ťažšie identifikovateľné, pokiaľ by odpočty boli spracovávané individuálne. V prípadoch, že bol identifikovaný problém s napĺňaním konkrétnej úlohy, bola úloha doplnená o odporúčanie k spôsobu plnenia úlohy, ktoré má byť vodítkom toho, akým spôsobom majú inštitúcie pristúpiť k účinnejšej implementácii danej úlohy. Takisto bola posunutá filozofia nastavenia indikátorov plnenia jednotlivých úloh. Indikátory boli pôvodne nastavené rámcovo, napr. odpočtoval sa počet podujatí alebo počet prijatých zamestnancov a pod. Nie je to ideálny stav, a tak pri novozaradených úlohách v rámci aktualizácie bol doplnený indikátor o konkrétne kritériá a hodnoty, ku ktorým smerujeme (napr. ak je cieľom navýšiť počet zamestnancov, tak je uvedené o aký počet). A tým pádom je možné kvalitnejšie zhodnotiť to, ako sa podarilo daný cieľ naplniť v sledovanom období. Informovala prítomných, že po rokovaní výboru bude materiál predmetom rokovania Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť a v nadväznosti na to rokovania vlády.

Jozef Mikloško, člen výboru, Spoločnosť priateľov detí z detských domovov – Úsmev ako dar

Uviedol, že v národnom akčnom pláne pre deti registrujú úlohu 4.15 „Príprava návrhov na zvyšovanie rodičovských zručností (tzv. podpora pozitívneho rodičovstva) v rámci preventívnych programov s následným prehodnotením zapracovania výsledných odporúčaní v rámci medziročných aktualizácii Národného akčného plánu pre deti“. Informoval prítomných, že sa s kolegyňami Dr. Teréziou Lenczovou a prof. Marianou Mrázovou, zhostili tejto úlohy a zriadili expertnú skupinu pre rozbor rozvoja rodičovskej zručnosti. Keďže indikátor plnenia úlohy je určený počtom uskutočnených odborných podujatí, tak 8. septembra 2016 zvolali prvú odbornú diskusiu k téme pozitívneho zvyšovania rodičovskej zručnosti, tzv. pozitívneho rodičovstva na Ševčenkovej 21 v Bratislave.

Mária Leitmanová, Náruč – Pomoc deťom v kríze

Doplnila, že úlohu považuje za dôležitú a nosnú, na ktorej sa chcú podieľať tak, ako ju do Národného akčného plánu navrhli. Organizácie združené v Koalícii pre deti Slovenska sa touto problematikou zaoberajú dlhodobo a tiež chystajú sériu okrúhlych stolov a stretnutí odborníkov.

Záver: Výbor schválil návrh Správy o plnení úloh vyplývajúcich z Národného akčného plánu pre deti na roky 2013 – 2017 za rok 2015 a návrh na jeho aktualizáciu. Materiál zároveň odporučil postúpiť na rokovanie Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť.

Ref: uznesenie Výboru pre deti a mládež č. 48

4. Informácia o naplňaní strategických cieľov Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím a o činnosti Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch

Mária Nicolaouová, Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch

Uviedla, že implementácia národnej stratégie prebieha v spolupráci s poverenými rezortmi a ďalšími subjektmi, okrem iného, s mimovládnyimi organizáciami. Požiadala prítomných, aby v takomto duchu vnímali aj plnenie jednotlivých úloh stratégie, ktoré nie je výstupom iba národného koordinačného strediska. V období od 1. apríla 2015 do 31. marca 2016 sa v rámci strategických cieľov pokračovalo v plnení cieľov, ktoré boli odpočítované minulý rok, a tiež sa pristúpilo k ďalším úlohám a aktivitám. Keďže materiál bol členom pred rokovaním poskytnutý, informovala prítomných o najdôležitejších bodoch.

K strategickému cieľu č. 1 uviedla, že v ňom zadefinovali úlohy koordinačného rámca aj spôsob ich plnenia. Tieto úlohy operatívne reflektujú na aktuálne potreby. Ich zoznam tvorí prílohu k materiálu. V strategickom ciele č. 3 je dôležitý model koordinácie, ktorý bol vytvorený na miestnej úrovni (model pravidelných koordinačných stretnutí k závažným prípadom násilia na deťoch). Tento model je výsledkom medzirezortnej dohody a je upravený samostatnou koordinačnou príručkou „Koordinácia ochrany detí pred násilím“. V rámci strategického cieľa č. 3 sú dôležité aj legislatívne opatrenia a dôležité zásahy do existujúcich opatrení, ktoré súvisia s problematikou ochrany práv detí a ochrany detí pred násilím. Tie boli riešené väčšinou v rámci jednotlivých rezortov a niektoré sú výstupmi medzirezortnej spolupráce. V strategickom ciele č. 4 sú dôležité úlohy týkajúce sa vzdelávania profesionálov pracujúcich s deťmi. Vytvorili sa, v nadväznosti na model koordinácie, multidisciplinárne vzdelávania pre účastníkov koordinačných stretnutí, ktoré však boli otvorené aj ďalším záujemcom. Minulý rok prebehol prvý cyklus, ktorý bol zameraný na sekundárnu viktimizáciu a inštitucionálne násilie. Od mája do septembra 2015 prebehli tieto vzdelávania v rámci územných obvodov ÚPSVaR po celom Slovensku a absolvovalo ich približne 590 účastníkov. V súčasnosti prebieha ďalší cyklus vzdelávaní, ktoré sú už zamerané na identifikáciu. Na ne nadviaže aj cyklus vzdelávaní zameraný na intervenciu. Taktiež v rámci tohto strategického cieľa prebiehali vzdelávania jednotlivých rezortov (multirezortné vzdelávania alebo rezorty realizovali svoje vlastné vzdelávanie). Strategický cieľ č. 5 týkajúci sa informovanosti verejnosti a samotných detí o problematike násilia na deťoch bol v roku 2015 orientovaný predovšetkým na dospelú verejnosť, vrátane profesionálov pracujúcich s deťmi. Kľúčovým výstupom tohto strategického cieľa je predovšetkým webová stránka, ktorej dôležitou podstránkou je sekcia kontaktov pomoci. Ďalším výstupom v rámci kampane boli spoty, ktoré boli vysielané v rozhlase, televízii aj online priestore, ktorý je čoraz viac populárnejší medzi deťmi a mládežou. Uviedla, že najväčšou výzvou je strategický cieľ č. 2, ktorý sa týka vytvorenia systému zberu a analýzy dát a výskumu násilia na deťoch. Počas analýzy možných opatrení a možných krokov v problematike integrovaného systému zberu dát v roku 2015 narazili na niektoré problémy a výzvy. Zriadila sa pracovná skupina, ktorá sa stretla začiatkom júna 2016 a bude sa venovať tejto problematike tak, aby sa v ďalšom odpočítanom období určili konkrétne výstupy.

Národné koordinačné stredisko okrem základnej koordinačnej funkcie, metodicky ďalej riadilo model koordinačných stretnutí tým, že vytvorilo príručky, ktoré je možné nájsť na webovej stránke www.detstvobeznasilia.gov.sk a sú prístupné aj širokej verejnosti, ktorá sa chce oboznámiť s prehľadným spôsobom aktuálnych oprávnení a povinností subjektov participujúcich na ochrane detí pred násilím. Stredisko taktiež participovalo na príprave legislatívnych úprav, a koordinovalo prípravu súhrnnej odpovede na doplňujúce otázky Výboru OSN pre práva detí. Poďakovala členom a členkám výboru, na ktorých sa pri príprave súhrnnej odpovede obrátili ako na prvých, práve z tohto dôvodu, že Národný akčný plán pre deti je základným nástrojom implementácie Dohovoru OSN o právach dieťaťa. Informovala o novej koordinačnej kompetencii a úlohe národného koordinačného strediska, v súvislosti s ukončením procesu ratifikácie Dohovoru Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym zneužívaním a sexuálnym vykorisťovaním, ktorý vstupuje do platnosti pre Slovenskú republiku. To bude znamenať výzvu pre spoluprácu pri príprave odpovede na všeobecný dotazník, ktorý je formou monitorovania implementácie Dohovoru a taktiež ďalšie tematické dotazníky.

Záver: Výbor zobral na vedomie informáciu o naplňaní strategických cieľov Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím a o činnosti Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch. Materiál zároveň odporučil postúpiť na rokovanie Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť.

Ref: uznesenie Výboru pre deti a mládež č. 49

5. Informácia o priebehu a záveroch Národného seminára k implementácii odporúčania Európskej komisie „Investície do detí: Východisko z bludného kruhu znevýhodnenia“

Janka Divincová, tajomníčka Výboru pre deti a mládež

Uviedla, že sekretariát výboru zaznamenal veľký záujem zo strany mimovládneho sektora, aj zo strany samospráv o to, akým spôsobom sa môžu dostať k informáciám o plánovaných národných projektoch a dopytovo orientovaných výzvach a o možnostiach čerpania prostriedkov z fondov EÚ v rámci aktuálneho programového obdobia. Preto bola pre sekretariát výboru zaujímavá ponuka zo strany Európskej komisie, zorganizovať technický seminár, ktorý sa týka Odporúčania EK: „Investície do detí, východisko z bludného kruhu znevýhodnenia“. Európska komisia si nemôže plnenie tohto odporúčania vymáhať, avšak jedným z nástrojov, aby sa toto Odporúčanie EK dostalo do povedomia širšej verejnosti boli špecifické odporúčania (country-specific recommendations) prijímané v rámci Európskeho semestra, ktoré sa týkali detí a ktoré nachádzali prieniky s Odporúčaním EK. Sekretariát výboru v rámci prípravy podujatia zmapoval na spoločnom stretnutí s adresátmi tohto podujatia, teda so zástupcami samospráv a mimovládnych organizácií ich očakávanie a prispôbil im štruktúru podujatia. Cieľom nebolo len umožniť účastníkom interaktívne diskutovať s riadiacimi orgánmi, ale tiež vypracovať mapu aktivít (národných projektov, dopytovo orientovaných projektov), ktoré boli realizované v predchádzajúcom programovom období, a na ne nadväzujúce, prípadne nové národné projekty a dopytovo orientované výzvy odkazujúce na jednotlivé čiastkové ciele Odporúčania EK.

Kolegov z MPSVR SR požiadala, aby na rokovaní výboru ilustrovali to, akým spôsobom na rezorte nadviazali na toto podujatie, akým spôsobom sa to premieta na národnej úrovni do plánovania národného projektu, a tiež ako to ovplyvnilo legislatívu na národnej úrovni.

Kristián Kovács, odbor stratégie sociálnej ochrany detí a rodiny, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Vysvetlil, že uvedená mapa aktivít je hodnotná z toho dôvodu, že predstavuje prehľad, či už schválených, v súčasnosti pripravovaných alebo plánovaných projektov a výziev z dlhodobejšieho horizontu. Ako príklad uviedol projekt Podpora účasti rodičov na trhu práce (týkajúci sa prvého cieľa Odporúčania EK), ktorý je známy aj z minulosti. MPSVR SR realizovalo formou národného projektu *Príspevok na starostlivosť o dieťa*, podporu rodičom, ktorí potrebovali zosúladiť pracovný a súkromný život. Po rokovaníach s Európskou komisiou pri tvorbe partnerskej dohody a operačných programov, dospeli k záveru, že je potrebné podporiť ponuku rodičom tak, aby táto služba bola pre rodičov dostupnejšia. Preto plánujú dopytovo orientované výzvy z Integrovaného regionálneho operačného programu, ktorých cieľom je podporiť výstavbu nových objektov, alebo rekonštrukciu existujúcich objektov, tak aby vznikli zariadenia starostlivosti o deti do troch rokov veku tzv. jasle. A následne ich budú sprevádzať aj dopytovo orientované výzvy z operačného programu Ľudské zdroje, ktorých úlohou bude pomoc pri personálnej stránke alebo sfunkčnení zariadení pri ich rozbehu. Skĺbia sa tak dva operačné programy do synergického efektu, avšak investície zo štrukturálnych fondov do tejto oblasti budú možné až vtedy, keď bude predmetná oblasť legislatívne upravená.

Peter Szabo, riaditeľ odboru sociálnych služieb, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Nadviazala a potvrdil, že zariadenia pre starostlivosť o deti do troch rokov nemajú žiadne legislatívne ukotvenie. V minulosti tzv. jasle patrili pod ministerstvo zdravotníctva. V 90-tych rokoch však po zmenách zdravotníckych zákonov zo zákonov vypadli. V čase, keď tieto zariadenia existovali, boli delimitované na obce; niektoré z nich zanikli, niektoré stále obce prevádzkujú pod rôznymi názvami, avšak legislatívne ukotvenie takýchto zariadení v súčasnosti neexistuje. MPSVR SR oslovilo rezort zdravotníctva a rezort školstva a po vzájomných konzultáciách MPSVR SR prevzalo úlohu vytvoriť legislatívne podmienky pre zariadenia umožňujúce podporu vstupu na trh práce pre rodičov s deťmi do troch rokov. Dohoda je, že najvhodnejším legislatívnym riešením bude ukotviť takéto zariadenia v systéme sociálnych služieb. MPSVR SR v priebehu roka 2016 predloží návrh novely zákona o sociálnych službách, a predpokladá jeho účinnosť od roku 2017, pričom by takéto zariadenia podliehali aj určitej registrácii. Informoval, že v rámci toho navrhnu aj stanovenie personálnych štandardov.

Jozef Mikloško, člen výboru, Spoločnosť priateľov detí z detských domovov – Úsmev ako dar

Uviedol, že jasle sú podľa neho dobrá vec, treba o nich veľa hovoriť a poučiť sa aj z negatívnych skúseností z jaslí za socializmu. Je potrebné tiež dobre nastaviť štandardy, aj personálne. V tejto súvislosti upozornil na výskum Karla Heinza Brischa, ktorý ponúka pohľad na vzťahovú väzbu v raných štádiách života.

Katarína Batková, Rada mládeže Slovenska

Keďže okrem registrovaných zariadení fungujú aj neformálne skupiny, v ktorých sa ľudia starajú o deti, položila otázku, či sa pripravuje nejaká regulácia v uvedenej oblasti, alebo to zostáva v šedej zóne, ktorá spadá len pod reguláciu ministerstva zdravotníctva spojenú s hygienickými požiadavkami.

Peter Szabo, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

V rámci spomínaného návrhu, ministerstvo uvažuje o viacerých formách. Je možné túto službu poskytovať napr. aj terénnou formou a vyjadril presvedčenie, že v rámci tých možností, ktoré ministerstvo navrhne, bude možné legislatívne regulovať rôzne formy starostlivosti. Regulácia má za cieľ aj splnenie určitých formálnych požiadaviek pri registrácii, a tiež stanovenie určitých personálnych štandardov. Návrh zákona bude samozrejme možné pripomienkovať, ale cieľom je, aby reflektoval súčasný stav v čo najväčšej možnej miere.

Branislav Ondruš, predsedajúci, štátny tajomník Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Pôjde o formalizáciu poskytovania starostlivosti, takže tento zákon nepokryje neformálnu starostlivosť o deti. Cieľom práve je urobiť z neformálnej starostlivosti formálnu. Preto sa stanovujú kritériá, požiadavky na kvalitu, atď. Vyzval prítomných, aby si návrh zákona pozreli a pripomienkovali to, či postihuje všetky možné životné situácie a formy, ktoré dnes existujú, pokiaľ ide o starostlivosť o deti.

Terézia Lenczová, Slovenská spoločnosť pre rodinu

Požiadala, aby k príprave zákona boli prizvaní psychológovia, hlavne vývinoví. Uviedla, že odborníci zo zahraničia veľmi zdôrazňujú najnovšie poznatky o tvorbe ľudského potenciálu v tom zmysle, že dieťa je schopné socializácie, je schopné kooperácie, je tvorivé, je radostné, a konštatovali, že je to veľmi závislé od toho, či dieťa do troch rokov bolo, pokiaľ možno s jednou blízkou osobou, a optimálne s matkou. Aby sa dieťa mohlo pýtať a bolo mu odpovedané, pretože ak dieťa nemá tú otázku zodpovedanú, už sa znovu neozve a rozvojová časť mozgu je ochudobnená. Druhý aspekt tejto skutočnosti je aj rozvoj spoločnosti, ktorý je ochudobnený o ľudský potenciál, ktorý je dôležitým bohatstvom pre krajinu.

Branislav Ondruš, predsedajúci, štátny tajomník Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Uviedol, že návrh zákona má riešiť práve prípady, keď sa o dieťa nebude starať rodič 24 hodín denne. Uviedol, že urobia všetko preto, aby návrh zákona umožňoval poskytovať čo najkvalitnejšiu starostlivosť o deti do troch rokov veku, práve v situácii, keď sa rodič rozhodne, že potrebuje pomoc a sociálnu službu.

Terézia Lenczová, Slovenská spoločnosť pre rodinu

Uviedla, že ide o to, aby rodičia neboli len pod ekonomickým tlakom, ale aby boli informovaní o tom, čo stráca ich dieťa a spoločnosť.

Viera Tomanová, Komisárka pre deti

Informovala, že dnes je upravené poskytovanie detských jasí v živnostenskom zákone, ako voľná živnosť, čo si vyžaduje iba päťeurový kolok, občan musí mať 18 rokov a musí byť bezúhonný. Teda nie sú určené žiadne kvalifikačné predpoklady. Existujú aj také typy jasí, ktoré sú začlenené pod materskú školu, ktorá je súčasťou siete predškolských zariadení. Zariadenie pre deti do troch rokov potrebuje nevyhnutne zdravotníckeho pracovníka. Je potrebné prierezové riešenie a zapojenie všetkých troch rezortov (MPSVR SR, MZ SR, MŠVVŠ SR). Doplnila, že príspevok na starostlivosť o dieťa do troch rokov je v slušnej sume a skutočne môže pomôcť rodičom, ktorí sa rozhodnú ísť pracovať.

Mária Bošňáková, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

Uviedla, že v tomto prípade budú nepochybne nevyhnutné štandardy a odbornosť. Určite bude existovať aj sieť súkromných zariadení, ktoré budú môcť deklarovať vyššie náklady. Dnes má mnoho rodín finančné prostriedky na to, aby si platili opatrovatelky, takže, ak im bude poskytnutá služba, ktorá má štandard a odborné zabezpečenie, nebudú vyhľadávať takéto riešenia.

Mária Gazdová, Ministerstvo vnútra SR

Uviedla, ako lekárka, že voľakedy zabehnuté detské jasle boli na viac ako slušnej úrovni. V súčasnosti, keď sa vraciame k tej istej forme, musíme trvať na odbornej spôsobilosti pracovníkov.

Záver: Výbor zobrať na vedomie informáciu o priebehu a záveroch Národného seminára k implementácii Odporúčania Európskej komisie „Investície do detí: Východisko z bludného kruhu znevýhodnenia“. Výstupom seminára, určeným pre tretí sektor a samosprávy, je prehľad národných projektov a dopytovo orientovaných projektov/výziev korešpondujúcich s jednotlivými cieľmi Odporúčania EK.

6. Rôzne

a) informácia Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR k problematike povinnej literatúry na školách (na podnet člena výboru Stanislava Trnovca, Klub mnohodesných rodín)

Alena Dušátková, Klub mnohodesných rodín

Ospravedlnila člena výboru, pána Stanislava Trnovca, v ktorého zastúpení uviedla, že cieľom jeho žiadosti bolo vyzvať rezort školstva, aby zvažil ďalšie postupy vo veci povinnej literatúry na školách. Uviedla, že pán Trnovec požiadal sekretariát výboru, aby sa s listom oboznámili členovia výboru. Dodala, že im ide o to, aby mali učitelia viac slobody v tom, aké tituly budú odporúčať deťom, pretože je podľa nej potrebné klásť dôraz nielen na vzdelávanie, ale aj na výchovu, a to aj cez odbornú literatúru.

Mária Bošňáková, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

Predniesla stanovisko generálneho riaditeľa sekcie regionálneho školstva MŠVVŠ SR, v ktorom sa uvádza, že rezort školstva už v uvedenej problematike podnikol viaceré kroky.

Jedným z nich je aj opätovné posúdenie vhodnosti jednotlivých titulov, ktoré sú zaradované do zoznamu autorov a štandardizovaných literárnych diel a sú súčasťou Štátneho vzdelávacieho programu. Touto úlohou bol poverený Štátny pedagogický ústav. Snahou MŠVVŠ SR je v plnej miere prispieť k tomu, aby výchova a vzdelávanie boli vždy v súlade s deklaroványmi princípmi výchovy a vzdelávania, medzi ktoré, nepochybne, patrí aj posilnenie výchovnej stránky etických a mravných hodnôt. Navrhla pánovi Trnovcovi obrátiť sa s konkrétnymi námetmi priamo na Štátny pedagogický ústav.

Branislav Ondruš, predsedajúci, štátny tajomník Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Uviedol, že v liste pána Trnovca nie sú uvedené žiadne konkrétne knihy a návrhy a odporučil, v súlade s návrhom MŠVVŠ SR, aby svoje konkrétne výhrady k povinnej literatúre smeroval priamo Štátnemu pedagogickému ústavu, ktorý bude na podnet reagovať.

b) informácia k Lige ochrany detí, novozriadenému združeniu 20 organizácií a osobností pôsobiacich v oblasti starostlivosti o dieťa a rodinu a ochrany práv detí (na podnet člena výboru Jozefa Mikloška, Spoločnosť Úsmev ako dar)

Jozef Mikloško, člen výboru, Spoločnosť priateľov detí z detských domovov – Úsmev ako dar

Tematika ochrany detí je široká, je tu veľa podnetov a problémov. Na Slovensku existuje niekoľko sto organizácií, ktoré sa touto problematikou zaoberajú. Časť týchto organizácií mala pocit, že je potrebné byť v niektorých veciach akčnejší. Viaceré organizácie (cca 20 organizácií), ktoré pracujú s mladými dospelými, ktorí odišli z detských domovov a resocializačných zariadení, rómske a regionálne organizácie sa rozhodli, že založia organizáciu, s názvom Liga na ochranu detí (LOD). Tie organizácie napriek tomu, že robia vo veľmi zložitých podmienkach, tak ich práca vychádza z článku 3 zákona o rodine a z ideálu harmonickej rodiny tvorenej otcom a matkou. Táto organizácia bude ponúkať spoluprácu a jednou z jej iniciatív bude aj septembrový seminár k pozitívnemu rodičovstvu, ktorý spomínal v bode 3 programu. Predsedníčkou tohto združenia bola zvolená Dr. Emília Bezáková, ktorá okrem toho pôsobí v organizácii Úsmev ako dar a roky sa problematike venuje prakticky v teréne, aj teoreticky na akademickej pôde.

Branislav Ondruš, predsedajúci, štátny tajomník Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Nadviazal na slová ministra Jána Richtera, ktorý v úvode zasadnutia avizoval prípravu volieb do výboru. Sekretariát výboru v tejto súvislosti pripravuje zmenu štatútu, ktorá by mala Lige na ochranu detí umožniť pravidelné prizývanie na zasadnutia výboru, a taktiež doplnil, že táto zmena, týkajúca sa postavenia vo vzťahu k výboru, sa bude týkať aj Úradu komisára pre deti.

c) informácia k novoprijatým Všeobecným komentárom Výboru OSN pre práva dieťaťa.

Peter Guráň, prvý podpredseda Výboru pre deti a mládež

Ako člen Výboru OSN pre práva dieťaťa informoval prítomných o pozadí prípravy odporúčaní Výboru OSN pre práva dieťaťa. Opatrenia, ktoré navrhoval Výbor OSN pre práva dieťaťa Slovenskej republiky sú štandardnými opatreniami, ani jedno opatrenie nie je, v porovnaní s inými krajinami, výnimočné a zvláštne pre Slovenskú republiku. Existuje jednotná filozofia a prístup celého Výboru, ktorý je výsledkom obrovských diskusií a kompromisov. Ak sa budú porovnávať a prepájať opatrenia z Výboru OSN pre osoby so zdravotným postihnutím s opatreniami, ktoré dal Slovensku Výbor OSN pre práva detí, je potrebné zohľadniť, že sú inak formulované. Odporúčania Výboru OSN pre práva dieťaťa je menej (v porovnaní s odporúčaniami Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím, keďže išlo o prvú správu SR k implementácii Dohovoru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím), ale neznamená to, že by Slovensko na tom bolo tak dobre. Odporúčania je menej, pretože čím dlhšia je správa, tým sú odporúčania špecifickejšie a údernejšie a nezaoberajú sa základnými vecami. Upozornil, že Slovenská republika bola jedna z posledných krajín, kde nie je v odporúčaní uvedené dokedy je opatrenie potrebné splniť, avšak je to zohľadnené v slovesách, ktoré sú používané (napr. odporúčanie má slabšiu urgenciu ako to, kde sa urgentne odporúča). Uviedol, že ako člen Výboru OSN pre práva dieťaťa sa nesmie podieľať na rokovaní k obhajobe tejto správy, ale ani na formulácii opatrení. Každý z 18 členov, ak sa jedná o jeho krajinu, musí opustiť miestnosť a nikdy sa nezúčastňuje žiadnych diskusií na túto tému. Uviedol však, že veľmi rád sa bude podieľať na interpretácii opatrení vo Výbore pre deti a mládež, keďže určite budú aj také, ktoré vyvolajú diskusiu, napr. umiestňovanie detí utečencov so svojimi rodinami a ďalšie, ktoré sa budú týkať aj priamo úprav v legislatíve. Druhou aktuálnou činnosťou Výboru OSN pre práva dieťaťa je aj príprava tzv. všeobecných komentárov, ktorých účelom je vysvetliť a dať návod na interpretáciu jednotlivých článkov Dohovoru. Informoval, že po trojročnej práci a pripomienkovaní odborníkmi z viac ako sto krajín sveta, prijali veľmi dôležitý Všeobecný komentár č. 19, ktorý sa týka verejného financovania („Public Budget“) a hovorí o tom, akým spôsobom štát opatrenia, o ktorých hovoríme v národných akčných plánoch, stratégiách a pod. má implementovať a ako by mali byť financované. Dal do pozornosti prítomným, že momentálne sa pripravuje všeobecný komentár č. 20 k vekovej skupine 10 až 18-ročných detí, ktorá má svoje špecifické problémy, potreby a postavenie. Momentálne je tento všeobecný komentár otvorený na diskusiu na webových stránkach Výboru OSN pre práva dieťaťa. Je veľká pravdepodobnosť, že relevantné pripomienky budú prediskutované na septembrovom zasadnutí Výboru OSN pre práva dieťaťa a mnohé aj zapracované, podobne ako boli pri komentári k verejnému financovaniu zapracované pripomienky sekretariátu Výboru pre deti a mládež.

Branislav Ondruš, predsedajúci, štátny tajomník Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Podakoval prítomným za účasť a uzavrel rokovanie.